

reddere teneatur, seu potius quod dominus rem suam apprehendere possit intra eujuscumque manus eam reperiatur: si ergo dominus non compareat, inventor potest eam retinere. Haec quidem pro foro externo.

Si speciales de quibus fit mentio in art. 717 revera existant leges, non dubium est quin sequendae sint; ex hypothesi vero quod non existant, potestne inventor, facta sufficienti ad dominum inveniendum diligentia, rem inventam sibi retinere?

Depositis legibus positivis, omnes fere theologi censem rem sic inventam jure naturali pauperibus erogandam, vel in alios usus pios impendendam esse. Sic ratiocinantur: 1º nulla est ratio cur dicatur rem amissam ad dominum jam non pertinere; porro jus naturale dictat rem istam secundum voluntatem domini rationabiliter praesumptam impendendam esse: at rationabiliter praesumitur dominum velle ut res sua perdita pauperibus erogetur, vel in pios usus impendatur, ut pote ipsi magis profutura. Sic communiter doctores, conscientiarum directores et in praxi fideles.

Alii autem recentiores cum D. *Soto* putant inventorem jure naturali rem retinere posse; nam 1º rationabiliter praesumitur dominum velle ut inventor eo modo de re sua disponat, quo ipse de re aliena inventa disponere vellet; 2º praesumitur dominum velle ut inventor, post inquisitiones diligenter factas, rem faciat suam, siveque omnes ad colligendas res amissas et faciendas inquisitiones allicantur; 3º praesumitur velle ut inventor de re sua eo modo disponat quo facilius poterit eam recuperare: at facilius eam recuperare poterit, si in manibus inventoris remaneat, quam si pauperibus distribuatur; 4º tandem, res, domino non apparente, aequiparanda est thesauro, et in communitatem negativam recidit.

Rationes posterioris sententiae non videntur firmae: si enim res inventa ecclesia, xenodochio, seminario, etc., tradatur cum obligatione eam reddendi domino apparenti, facillime a domino recuperari poterit; nec merito comparari potest thesauro dominum realiter non habenti,

moraliter non reperibili et ideo in communitatem negativam recidenti, quod dici non potest de re amissa. Pars igitur tutior in praxi suadenda; imo et exigendum est, praesertim si de valore notabili agatur, ut res inventa sic alicui detur communitati cum onere eam reddendi, si dominus appareat. Ipse *Soto* non nisi dubitanter et hæsiando suam proponit opinionem, eamque comparatione cum thesauro probat, quod non est accuratum.

Inventor nullum habet titulum ad mercedem exigendam pro re inventa domino reddenda, nisi aliquid pretio aestimabile fecerit. Attamen, si quid ultra promissum fuerit inventori, debetur ex fidelitate, et probabiliter ex justitia. Libere oblatum, sive adfuerit promissio, sive non, procul dubio acceptari potest.

Quæritur quid sit agendum, si postquam res ab inventore fuit consumpta, vel in pios usus impensa, dominus compareat.

R. 1º. Inventor qui graviter neglexit dominum inquirere, pretium rei et damnum ex destructione ejus secutum reparare tenetur; quamvis enim contra charitatem tantum peccaverit, dominum inquirere negligendo, justitiam commutativam læsit rem alienam temere destruendo, vel aliis donando, nisi ex bona fide agens, a peccato gravi excusatus fuerit.

R. 2º. Si res adhuc existat, domino reddi debet, quia res, ubicumque sit, clamat domino. Attamen si vendita fuisset in foro publico, vel a mercatore res hujusmodi publice vendente, emptor eam reddere non teneretur, nisi pretio quo eam emit sibi soluto; ita enim lex positiva statuit, art. 2280, pro bono societatis, nempe ut emptores sufficientem obtineant securitatem. Dominus autem semper recursum ad venditorem habet.

R. 3º. Si post adhibitam sufficientem diligentiam, res consumpta sit quando dominus appareat, vel ipse inventor eam consumpsit, vel pauperibus erogavit, vel in alios pios usus impedit. Si eam in bona fide consumpserit, tenetur id domino reddere ex quo factus est ditior; si pauperibus eam erogaverit, ad nihil tenetur, et paupe-

res id tantum restituere debent ex quo ditiores facti sunt; plerumque, ut patet, ad nihil tenentur nec obligari possunt; si in alios usus pios illam impenderit, ecclesia, xenodochia, monasteria, etc., quibus fuit distributa, eam si adhuc existat, vel id quod eam representat, si non existat, reddere debent; secus, ad nihil tenentur. Ratio responsonum istarum est, quod res inventa non detur nisi sub conditione saltem implicita eam reddendi, si dominus compareat.

Punctum tertium. — *De bonis derelictis et vacantibus.*

Bona derelicta ea dicuntur quae a domino relinquuntur vel abiciuntur cum intentione ut non sint sua.

Bona vacanta sunt ea quae relinquuntur a personis sine haeredibus legitimis et absque testamento decedentibus.

Bona haec tam derelicta quam vacanta nunc pertinent ad gubernium. *Cod. civ. art. 539 et 713.*

Inter bona derelicta aut vacanta computari non debent bona quae in mare vel in flumina ad vitandum naufragium projiciuntur; haec enim habent dominum: eorum restitutio vel partitio specialibus regulis determinatur. (*Voyez un arrêté des Consuls, du 17 floréal an VII, au Bulletin des lois, n° 665. Cet arrêté renvoie à l'ancienne ordonnance de Louis XIV, de 1681, et à la loi du 13 mai 1791, relative à ces différentes espèces de choses trouvées sur les bords des fleuves, ou sur le rivage de la mer, et dites épaves. On peut voir encore un arrêté des Consuls du 10 thermidor an X, au Bulletin des lois, n° 1385.*)

In constitutione regia, mensis augusti anni 1681, distinguuntur res a mari productæ quae ad neminem adhuc pertinuerunt, et res projectæ vel ex naufragio provenientes. Res prioris generis, ut gallice *le corail, l'ambre, les poissons gras ou à lard, tels que baleines, marsouins, veaux de mer, thons, souffleurs, etc.*, ad occupantem pertinent, si in mari capiantur vel ad littus industria ducantur: si vero in arena jacentes inveniantur, tertia pars ad inventorem pertinet et duæ aliæ partes ad fiscum regium.

Res autem quae in mare projectæ fuerunt, vel ex naufragio provenient, si ex fundo maris extractæ, intra duos menses reclamatæ non fuerint, ad extractorem pertinebunt, quales sunt anchoræ, quæ tempore naufragii projectæ, nullo notatae sunt signo quo recognosci possent. Si agitur de aliis rebus mobilibus quae e fundo maris extractæ vel in fluctibus repertæ fuerint, statim res illæ officiariis maritimis declarari debent, et tertia pars ad extractores integra solvetur in specie vel in denariis: duæ aliæ partes proprietario eas intra annum et diem reclamanti reddentur; secus, ad fiscum regium pertinebunt. Res vero quae in ipsomet tempore naufragii salvarentur, domino integræ solvendæ essent, deductis solummodo expensis ad eas salvandas factis. Idem dicendum est de rebus in littore vel prope naves repertis et de ipsis navibus in terram ejectis: nihil debetur inventoribus, praeter justam compensationem laboris.

Excipluntur pecunia, gemmæ aliæque res hujus generis quae apud cadavera submersorum inveniuntur; si intra annum et diem non repetantur, tertia pars ad inventorem pertinet et duæ aliæ partes, deductis impensis, ad fiscum regium. Vide *Toullier*, t. IV, p. 42 et seq.

SEXTIO TERTIA. — *De præscriptione.*

Præscriptio in novo Codice, art. 2219, definitur: Modus acquirendi (dominium) vel se liberandi (ab aliqua obligatione) per certum ac definitum temporis lapsum, sub conditionibus a lege præfixis.

Duplex ille præscriptionis modus gallice dicitur, *prescrire un droit, prescrire contre un droit.*

Si de priori modo agatur, motiva præscriptionis sunt, 1º ne bona diutius maneat incerta; 2º ut litibus finis imponatur; 3º ut possessores assecurati, majori cura res suas administrent magisque in illis augendis invigilent; 4º quia ex possessione jus præsumitur. Si de posteriori modo sit locus, præcedentibus motivis alia accedunt, nempe 1º ne quis nimia cura conservare teneatur instrumenta quibus constet se liberatum esse; 2º ne post lon-

gum tempus magnam debeat solvere pecuniam, quod ipsi nimis onerosum esset.

Præscriptio a jure naturali non oritur immediate, sed ei valde conformis est; unde apud omnes populos existit. Cum autem vim suam a lege positiva mutuet, duplex exsurgit quæstio, scilicet, 1º utrum quis possit in conscientia pér præscriptionem dominium alicujus rei acquirere, aut ab aliqua obligatione se liberare; 2º quænam requirantur conditiones ut pro conscientia præscriptio valeat. In duplo puncto igitur dicemus 1º de præscriptione in se spectata; 2º de conditionibus ad legitime præscribendum requisitis.

Sed quædam notanda sunt, scilicet: 1º nemo præscriptioni nondum inceptæ renuntiare potest, ex art. Cod. 2220, quia est dispositio pro bono communi a lege statuta; verum præscriptioni absolutæ valide renuntiat si bona sua alienare possit; tunc enim habet jus acquisitum, et unusquisque ad contrahendum idoneus de jure suo cedere potest. Item præscriptioni inceptæ et nondum absolutæ renuntiare potest, eo sensu quod præscriptionem interrumpat, non vero renuntiare potest juri novam incipiendi præscriptionem.

2º Duplici modo renuntiatio præscriptioni acquisitæ fieri potest, expresse videlicet, et tacite. Renuntiatio expressa fit per actum, et tacita deducitur ex facto renuntiationem ad jura acquisita supponente. Art. 2221.

3º Cum præscriptio jus reale producat, creditores et quælibet persona cuius interest ut existat, renuntiationi se opponere possunt. Art. 2225.

Punctum primum. — *De præscriptione in se spectata.*

Diu plerique theologi negaverunt præscriptionem legalem verum creare posse titulum pro foro interno. Dubius erat S. Raymundus de Peñafort, in sua theologia Summa circa annum 1235 scripta, et dicit theologos eo tempore in varias abire sententias. At sententia affirmans nunc generaliter admittitur.

PROPOSITIO.

Præscriptio, servatis conditionibus debitis, legitimus est modus quo quis potest in conscientia dominium alicujus rei acquirere, vel ab aliqua obligatione liberari.

Prob. 1º ex lege civili. Modus ille acquirendi dominium vel se ab obligatione liberandi est legitimus, si suprema auctoritas civilis potuerit et voluerit dominium sic transferre: at utrumque constat: 1º *Potuit;* nam vi alti dominii sui, de bonis subditorum disponere potest, quando grave societatis commodum id exigit; *a fortiori* leges condere potest ad definiendos proprietatum limites: ex dictis autem graves rationes præscriptionem, non solum utilem, sed quasi necessariam faciunt. 2º *Voluit,* ut, ex verbis, motivis et fine legis, ex omnibus quæ statuuntur in Codice, ex apprehensione omnium et juris peritorum interpretatione evidenter sequitur. Non agitur ergo tantum de actione civili denegata ut in quibusdam casibus ubi verum jus non transmittitur, sed de vero jure possessori transmisso. Ergo 1º.

2º *Ex jure canonico,* in quo de Præscriptione sæpius agitur; v. g., Decret. part. 2, causa 16, q. 3, Decretal. lib. 2, tit. 26, etc. Jus autem canonicum non loquitur tantum pro foro externo, siquidem præcipuus finis ejus est ut a peccato removeat. Idem astruitur indirecte ex iis quæ de bona fide dicuntur. Ergo 2º.

3º Veritas propositionis nostra constat etiam ex unanimi canonistarum et theologorum nunc existentium sententia. Ergo 3º, etc.

Obj. Nemo invitus, et absque sua culpa aut negligencia, re sua legitime privari potest; ergo.

R. Dist. ant. Nemo, etc., si bonum publicum illud non postulet, *conc.*; si bonum publicum illud postulet, *nego.* Bona enim privatorum bono publico cedere debent: at bonum publicum exigit ut aliquoties quidam absque consensu, culpa vel negligentia, re sua priventur, videlicet propter rationes tanquam motiva præscriptionis modo expositas.

Præterea, qui *vi* præscriptionis bonis aut juribus pri-
vantur, sæpe a culpa negligentiae non sunt immunes :
hanc negligentiam pro bono societatis præcavere volue-
runt legislatores, ut advertit *Bigot de Préameneu, Ex-
posé des motifs de la Loirelative à la prescription.* Ergo, etc.

Attamen, etiamsi constaret nullam exstisset neglig-
entiam in aliquo casu particulari, nihilominus valeret
præscriptio propter alias rationes superius allatas.

Unde qui bonum aliquod per legitimam præscriptio-
nem obtinuit, etiamsi postea clare advertat alterius
fuisse, potest tamen, tuta conscientia, illud retinere.

Punctum secundum. — *De conditionibus ad legitime præscri-
bendum requisitis.*

Ad legitime præscribendum duo generatim requirun-
tur, nempe 1º ut per totum temporis spatium lege statutum
bona sit fides, non solum externa et apparens, sed
interna et realis, id est, ut possessor persuasum habeat
rem esse suam; 2º ut omnes conditiones a lege civili
requisita accurate impleantur, quod per duas sequentes
propositiones stabiliemus.

Notandum duplē distingui bonam fidem, unam
theologicam et alteram juridicam. Bona fides *theologica* ea
est quæ excludit peccatum : bona fides *juridica* excludit
indicia ex quibus in foro civili mala fides probari possit.
Unde una sine altera existere potest. Ad præscribendum
in foro civili bona fides juridica sufficit : pro foro autem
conscientiae requiritur bona fides theologica, et insuper
juridica, alioquin lex dominium non transferret. Di-
cenda in sequenti propositione præcipue intelligenda
sunt de bona fide theologica.

PROPOSITIO PRIMA.

Bona fides interna et realis requiritur.

Prob. 1º auctoritate concilii Lateranensis III, can. 41 :
« Quoniam omne quod non est ex fide, peccatum est,
» synodali judicio definitus ut nulla valeat absque bona
» fide præscriptio tam canonica quam civilis : unde opor-

» tet ut qui præscribit, in nulla temporis parte habeat
» scientiam rei alienæ. »

2º Ex 2ª regula juris in Sexto : « Possessor malæ fidei
» ullo tempore non præscribit. »

3º *Ex ratione* : nisi enim bona fides interna et realis
ad legitime præscribendum requiretur, fur, simonia-
cus, usurarius præscribere possent : at illud manifeste
repugnat. Unde jus canonicum merito in hoc puncto,
juxta æquitatis regulas, civiles reformavit leges, quæ
ad solam malæ fidei probationem attendere videntur.
Ergo, etc.

Bona fides ad legitime præscribendum requisita, est
firma persuasio qua quis prudenter judicat rem quam
possidet esse suam, non vero alienam. Hæc bona fides
in ipso possessionis initio existere debuit, adeo ut qui
bonum aliquod mala fide ceperit possidere, nunquam
illud legitime in conscientia præscribere valeat, quan-
tumvis longo temporis spatio illud tranquille possideat,
etiamsi postea penitus obliteretur illud esse alienum,
alioquin fraud ipsi patrocinaretur : unde statim atque
recordatur bonum istud non esse suum, illud reddere
tenetur. Ita theologi, præsertim *Collator Parisiensis*,
t. III; ita et jurista, inter quos *Domat*, lib. 3, tit. 7,
sect. 4; *Pothier, Traité des Obligat.*, n. 657; *Troplong*,
de la Prescription, t. II, etc.

Bona fidei obstare possunt mala fides auctoris, du-
biū, ignorantia et culpa.

4º *Mala fides auctoris.* Duplici modo aliquis succedere
potest alteri, scilicet titulo particulari et titulo univer-
salis. Si succedat titulo particulari, v. g., accipiens, ex
dono inter vivos vel per testamentum, summam fixam
vel objectum determinatum, præscribere potest : mala
fides enim auctoris ei non imputatur, quia non est eadem
possessio continua, et auctor non censetur ei trans-
mittere bonum male acquisitum, nisi forsitan tota ejus
possessio esset injusta, aut bonum speciatim transmis-
sum injuste fuisset acquisitum : tunc enim legatarius
titulo particulari, advertens rem sibi datam esse alie-

nam, eam proprietario reddere teneretur, ex naturali æquitate. Ita *Domat*, et *DD. Gousset* eum citans, *Cod. civ. comm. art. 2236*. Hanc decisionem ex mente legis desumptam applicantes, volunt, si præscriptio in foro civili jam compleatur, restitutionem faciendam esse proprietario pauperi, et, e contra, rem a legatario pauperi, ob titulum legis, retineri posse.

Qui autem alteri succedit titulo universali, v. g., totam hæreditatem, vel dimidiam, vel tertiam ejus partem accipiens, præscribere non potest vi possessionis auctoris: eadem enim habet jura quæ habebat auctor cuius possessionem continuat: auctor vero nulla habebat jura, ut supponitur. Ergo, etc. Sic expresse *Pothier*, n^o citato, et *Troplong*, n° 495, 932 et seq. de ipso civili foro agens.

At, qui bona titulo universali ab auctore malæ fidei accepit, eaque per triginta annos possedit, credens esse sua, eorum dominium acquisitum in conscientia vi præscriptionis? Non est dubium quin valeat præscriptio in foro externo. Valeatne in foro interno? Plures affirmant, inter quos *DD. Gousset*, *Code commenté*, 2e édit. p. 755, et alii recentiores theologi, strictis principiis innixi: alii vero, solum sensus communis et inditæ aequitatis dictamen sequentes, negant, et dicunt, cum lege romana, hæredem immediatum possessoris malæ fidei nullo tempore rem a suo auctore receptam præscribere posse, quamvis eam bona fide habeat et velit a seipso præscriptionem inchoare. *Ferraris*, v^o *Præscript.*, § 2, n. 11, dicit hanc opinionem esse communem. Idem sentiunt *Pothier* et *Troplong*, jam citati. *Ferraris* autem, *Reiffenstuel*, *Lessius* aliisque passim asserunt hæredem immediatum præscribere posse, computando solum tempus quo ipse possedit, et non tempus quo hæres immediatus possedit, quia non censemur, sicut hæres immediatus, possessionem mala fide acquisitam continuare.

2° Dubium. Vel dubium possessionem antecedit, vel possessioni inceptæ supervenit. In priori casu, communiter docetur tale dubium bonam fidem impedire: bona

fides enim ad præscribendum requisita est persuasio rem esse suam, non vero alienam: porro qui cum dubio rem quamdam apprehendit, firmam non habet persuasionem illam esse suam. Illam ergo possidere non potest nisi cum intentione verum quærendi dominum cui eam remittat. Si, diligentia facta, detegat eam nullius esse, illius dominum acquirit titulo occupationis: si verum inveniat dominum, illam restituet: si advertat existere dominum, sed ignotum, res erit tractanda, sicut diximus de bonis inventis, et dominum ejus titulo præscriptionis acquiri non poterit.

Si autem possessioni ex bona fide initæ dubium superveniat, possessor tenebitur, juxta omnes, convenientem adhibere diligentiam ad excutiendum dubium. Diligentia vero facta et dubio permanente, multi dicunt præscriptionem inceptam currere; nam, inquiunt, ad legitime præscribendum sufficit bona fides practica: at ille cui aliquod supervenit dubium, nihilominus habet bonam fidem practicam, cum in dubio melior sit conditio possidentis. Ita *Billuart*, et, apud ipsum, *Sylvester*, *Navarrus*, *Corarruvias*; ita etiam *Sylvius*, *Habert*, *Collat*, *Andeg.*, *S. Ligorius*, etc. Alii non pauci, cum *Soto*, volunt ratione dubii esse dividendam, et sic ratiocinantur: Possessor rem totam retinere non potest nisi prudenter judicet esse suam: in præsenti autem casu prudenter judicare non potest esse suam, cum graves habeat rationes credendi esse alienam.

Præterea, ipsi alterius sententiæ patroni fatentur rem pro ratione dubii esse dividendam, si possessio cum dubio fuerit inchoata: porro rationes dubium possessioni superveniens constituentes, eumdem producere debent effectum ac si in ipso possessionis initio exstitissent, modo ejusdem sint gravitatis. Ergo,

Laudatum vero axioma: *Melior est conditio possidentis*, est regula pro foro externo; id est, in tali dubio judices damnare non debent possessorem rei ad eam reddendam, donec probetur ipsius non esse, quod quidem videtur justum: melior est ergo conditio possidentis. *Melior est*

etiam aliquo sensu in foro interno : in simplici enim suspicione possessor rem, tuta conscientia, retinet; in vero dubio eam adhuc retinere potest, donec sufficientem adhibuerit diligentiam ad exutiendum dubium. Ergo.

Prior opinio est communior et sat probabilis videtur, ut eam in praxi damnare nollemus, licet posterior, iudicio nostro, magis sit fundata.

3º *Ignorantia*. Alia est ignorantia facti et alia juris : ignorantia *facti* ea est qua quis, sciens legem, ignorat tale factum legi esse oppositum; v. g., noscens minores contrahere non posse, ignorat talem personam esse minorem. Ignorantia *juris* illa est qua quis naturam facti cognoscens, legem illud prohibentem nescit.

Certum est 1º ignorantiam notabiliter vincibilem, sive facti, sive juris, bonam fidem ad legitime præscribendum requisitam procreare non posse : qui enim tali laborat ignorantia, dici non potest merito persuasus rem alienam a se detentam esse suam.

Certum est 2º ignorantiam facti invincibilem constitutere bonam fidem ad legitime præscribendum requisitam, alioquin aut bonum alienum non possideretur, aut nulla unquam existeret bona fides ad legitime præscribendum sufficiens.

3º In præscriptionibus 30 annorum non exigitur bona fides juridica, et proinde ignorantia juris, quæcumque sit, hujusmodi præscriptiones non impedit. In præscriptionibus in quibus bona fides juridica requiritur, nunquam admittitur, in foro civili, excusatio ab ignorantia juris, sive clari, sive obscuri, petita. Dicendum est ergo, cum theologis et jurisperitis generaliter, ignorantiam juris titulum legis ante 30 annos completos impedire, ac proinde nunquam esse sufficientem ad constituendum legitimam præscriptionem pro foro interno. Vide *Pothier, de la Prescript.*, n. 26; *Troplong*, n. 926; *DD. Gousset*, in art. 2262, etc.

4º *Culpa*. Culpa theologica, de qua sola hic agitur, ea est quæ fit contra justitiam, quæ scilicet jus domini lœdit; potest esse gravis, vel venialis : si sit gravis, cum

bona fide manifeste est incompatibilis et præscriptionem impedit. Si autem sit tantum venialis, quod accidit quando aliquo superveniente dubio, possessor venialiter negligit adhibere sufficientem diligentiam ad exutiendum dubium, videtur eam non impedire præscriptionem pro foro interno : si enim vel minima negligentia validitati præscriptionis obstaret, talis modus acquirendi dominium aut ab obligatione se liberandi, timoratis conscientiis nullius esset utilitatis, imo eas multis anxietibus turbaret. Ergo.

Juxta multos theologos et juristas alia est bona fides ad dominium acquirendum, et alia ad se ab aliqua servitute passiva liberandum. Ad dominium enim acquirendum, ea necessaria est bona fides hue usque exposita : ad se autem ab aliqua servitute passiva vel a *debito requirendo* (*dette requérable*) liberandum, bona fides requisita in eo consistit ut nullum ponatur obstaculum, quo alter ab usu juris sui impediatur : debitor enim, in his casibus, creditorem admonere non tenetur; sufficit ergo ut nihil faciat quo illum ab utendo jure suo removeat. Attamen *Pothier, Traité de la Prescription*, n. 149, ita sentire non videtur : requirit enim ut possessor alicujus fundi contra census, hypothecas aliasque ejus generis servitutes legitime præscribat, quod eam habeat bonam fidem qua judicet se acquisuisse dominium a tali servitute liberum. Hec opinio regulis aequitatis conformior esse videtur. Vide etiam *Toullier*, t. III, p. 523 et seq.

PROPOSITIO SECUNDA.

Ad legitime præscribendum, omnes conditiones lege positiva determinatae impleri debent.

Prob. Dominium rei alienæ per præscriptionem non transmittitur, nisi vi legis positivæ et auctoritate legislatoris : lex igitur totus est titulus quo dominium rei acquiritur. Ut autem legitimus sit titulus, omnes conditiones ad illum constituendum requisitæ impleri debent, ut patet. Ergo.

Jam de bona fide requisita egimus. Cæteræ conditiones